

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio
viešoji biblioteka

Aušros alėja 62, LT-76235, Šiauliai
Įm.kodas 190757940
Tel. (8~41) 523750, Faksas (8~41) 523750
El.paštas bibl@savb.lt

Šiaulių regiono bibliotekų kraštotyrinės veiklos turinio analizės ir suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimo tyrimų rezultatai

Parengė Roma Baristaitė-Diamant ir dr. Simona Juzėnienė, ŠAVB

ŠAVB 2021 m. atliktas kompleksinis tyrimas:

1. Atlikta Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotyrinės veiklos turinio analizė (metinių bibliotekos ataskaitų ir interneto svetainių turinio analizė), kurios tikslas - apžvelgti kraštotyrinės veiklos Šiaulių regiono bibliotekose kryptis, problemas ir galimybes.

2. Atlikta anketinė apklausa apie regiono bibliotekų vykdomo suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimą, kurios tikslas - išsiaiškinti Šiaulių regiono viešųjų bibliotekų suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimo situaciją ir metodinės pagalbos poreikį.

Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotyrinės veiklos turinio analizė

Kraštotyrinės veiklos funkcijos bibliotekoje:

- kaupti nustatytos teritorijos informacijos, krašto ir kraštotyros dokumentų fondus;
- formuoti paveldėtų, dovanotų ar pirktų **šalies kultūrai išliekamąją vertę turinčių** nepublikuotų dokumentų fondą, organizuoti jų tvarkymą bei priežiūrą;
- kurti publikacijų apie kraštą bibliografinę duomenų bazę;
- rengti kraštotyrinio pobūdžio darbus, katalogus bei kitas bibliografines priemones, juos skelbti.

Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotybinės veiklos turinio analizė

Kraštotyra bibliotekų struktūroje:

- Informacijos ir **kraštotyros** skyrius; Vartotojų aptarnavimo skyrius, **Kraštotyros skaitykla; Kraštotyros-leidybos** skyrius.
- Skaitytojų aptarnavimo, Informacijos, Bibliografijos skyriai.

Kraštotyros fondai:

- publikuoti, tiražuoti dokumentai;
- nepublikuoti darbai, vienetiniai egzemplioriai.

Fondų kaupimas:

- dokumentai yra perkami;
- dovanojami;
- patys bibliotekininkai rengia kraštotyros darbus.

Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotyrinės veiklos turinio analizė

Fondų viešinimas ir įveiklinimas:

- rengiamos parodos;
- organizuojami teminiai, personalijoms skirti, skaitymai, knygų pristatymai;
- vykdoma projektinė, leidybinė veikla;
- vedamos paskaitos, ekskursijos, edukacijos;
- teikiamos kraštiečių premijos;
- organizuojami kraštiečių sambūriai;
- kuriami filmai.

Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų kraštotyrinės veiklos turinio analizė

Projektas „Visuomenės poreikius atitinkančios virtualios kultūrinės erdvės plėtra“

Atrankos faktoriai:

- Ar reikia objektus skaitmeninti?
- Ar galima objektus skaitmeninti?
- Ar įmanoma objektus skaitmeninti?

Atrankos kriterijai:

- **unikalumas;**
- turinys ir vertė;
- turinio paklausa;
- objektų būklė.

Šiaulių regiono bibliotekų vykdomas suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimas

Tyrimo rezultatai

Tyrimo tikslas - išsiaiškinti Šiaulių regiono viešųjų bibliotekų suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimo situaciją ir metodinės pagalbos poreikį.

Tyrimo atlikimo laikotarpis – 2021 m. rugpjūčio-rugsėjo mėn.

Tyrimo imtis - apklausos būdu surinkti 75 Šiaulių regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų darbuotojų atsakymai.

Apklausą sudarė atviro ir uždaro tipo klausimai, kuriais siekta sužinoti, kokias kultūros paveldo kolekcijas kaupia, kokiomis priemonėmis ir būdais įveiklina suskaitmenintą kultūros paveldą, kaip vykdo šio suskaitmeninto kultūros paveldo panaudos stebėseną, vartotojų poreikių tyrimus ir kt.

Šiaulių regiono bibliotekų vykdomas suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimas

Tyrimo rezultatai

Iš viso klausimyną užpildė **75 respondentai**. Pagal respondentų darbo vietą atsakymai pasiskirstė taip:

70,7 proc. – kaimo filialas (KF - 53 atsakymai)

20 proc. – savivaldybės viešoji biblioteka (VB – 15 atsakymų)

9,3 proc. – miesto filialas (MF – 7 atsakymai)

Šiaulių regiono bibliotekų vykdomas suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimas

Tyrimo rezultatai

Kolekcijų pagrindą sudaro:

žymių asmenų, dažniausiai kraštiečių, archyvai (iš viso paminėta 17 kartų);

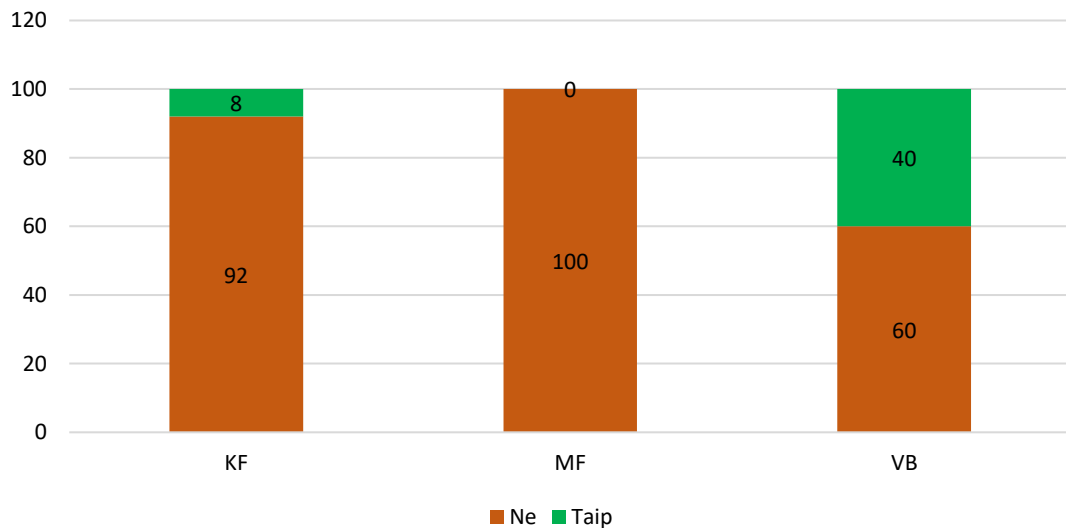
senųjų knygų ir periodikos kolekcijos (16);

kraštotyros darbai (6);

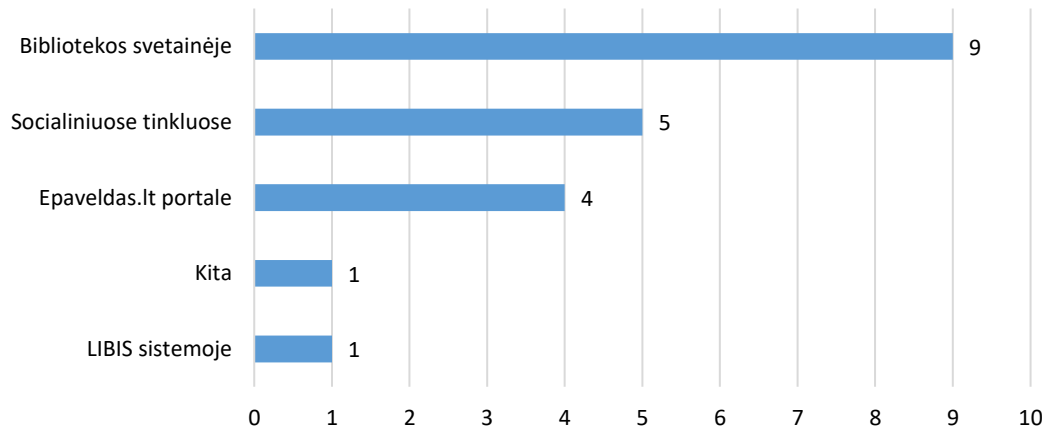
įvairūs krašto istorijos dokumentai (8)

Kaupiamos kraštotyros ir kultūros paveldo kolekcijos yra tradicinės, susijusios su krašto istorija, žymiais kraštiečiais. Originalesnių ir ne spausdintinio tipo kolekcijų nurodė turinti tik viena kita biblioteka (pvz. senovinių buities daiktų, skaitmeninių nuotraukų archyvo ir kt.).

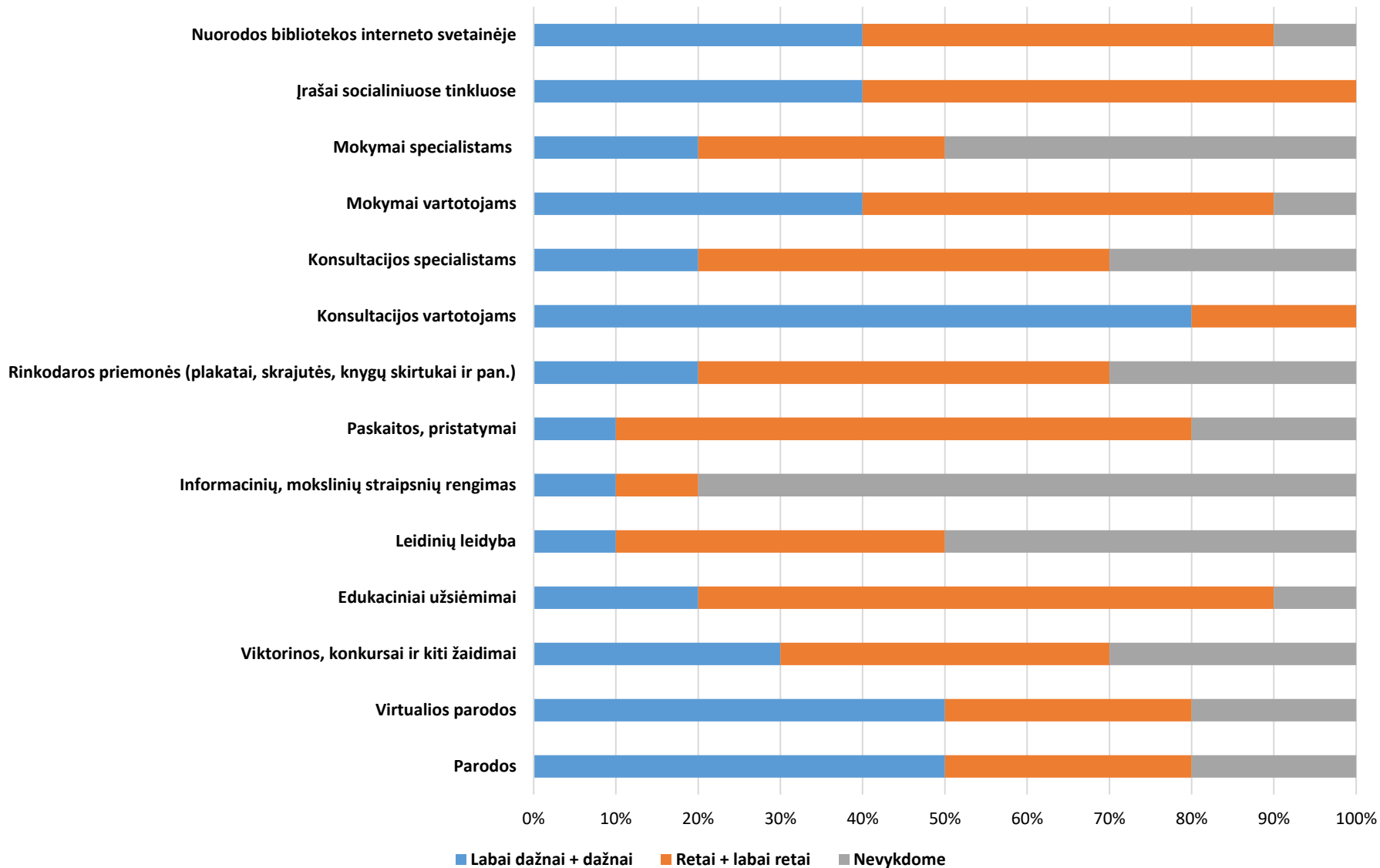
Ar kaupiate savo bibliotekos kultūros paveldo objektų skaitmenines kolekcijas? (proc.)

Kur skelbiate savo bibliotekos kultūros paveldo objektų skaitmenines kolekcijas?

Priemonės, kurios naudojamos suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turiniui įveikinti

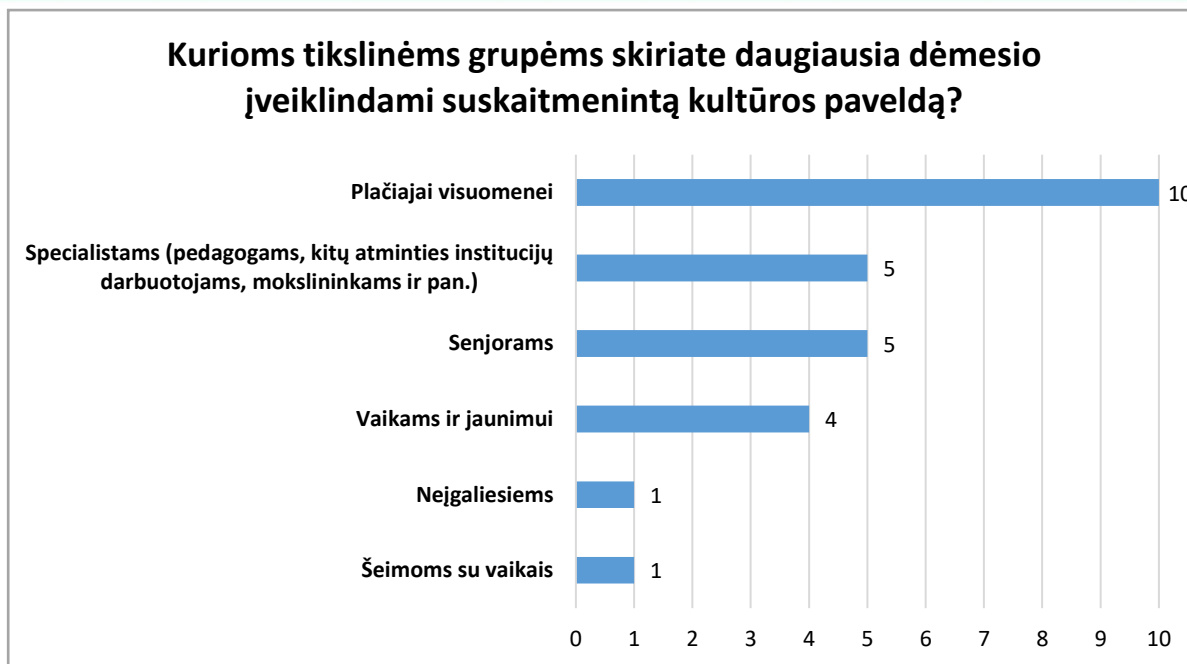

Suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimo priemonės

Nors tendencijos rodo, kad visos išvardintos priemonės daugiau ar mažiau yra naudojamos, tačiau dažniausiai suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinys naudojamas **konsultuojant vartotojus, parodose (tiek tradicinėse, tiek virtualiose), vartotojų mokymuose, skelbiant informaciją interneto svetainėje.**

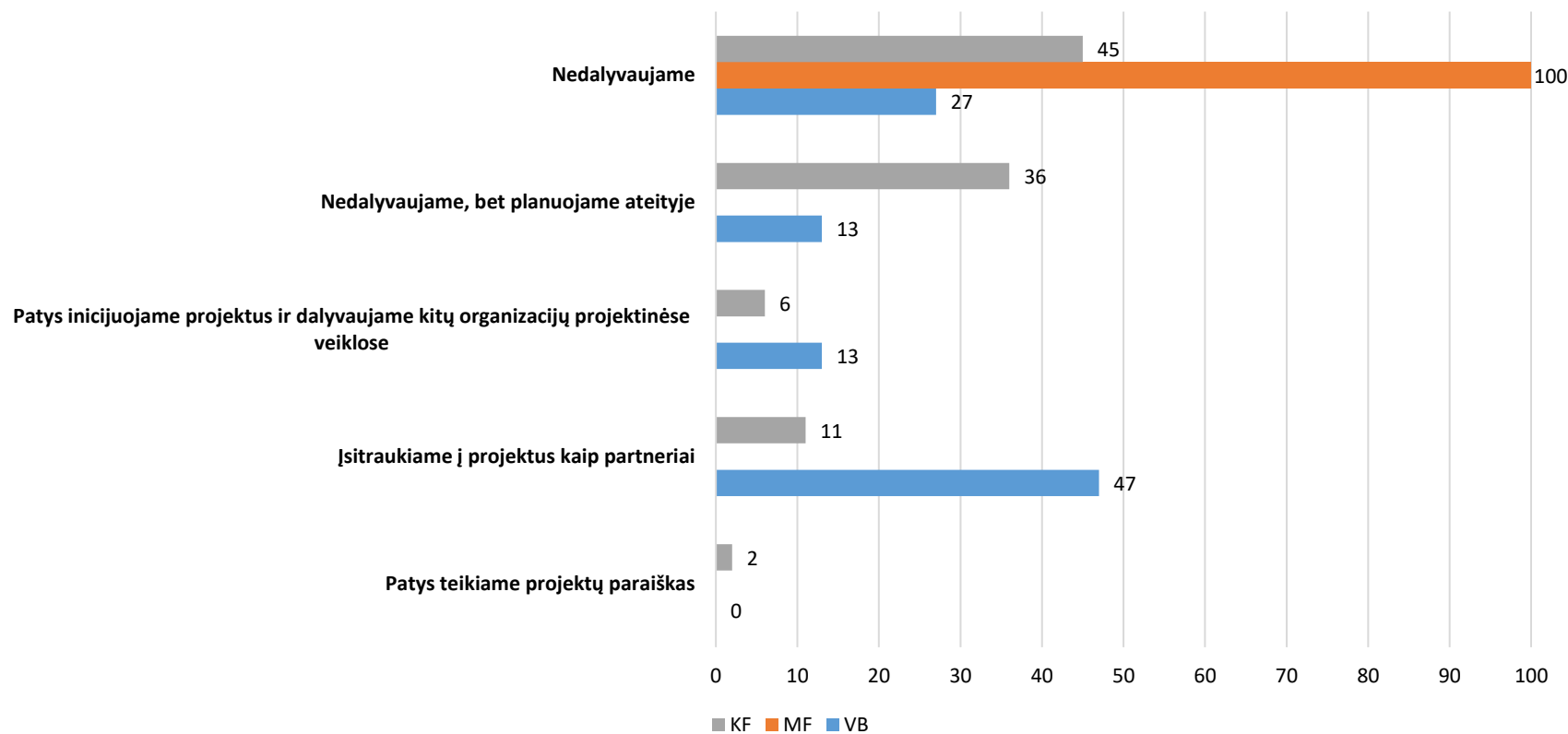
Beveik visai nevykdomas informacinių, mokslinių straipsnių rengimas įveiklinant suskaitmenintą kultūros paveldo turinį.

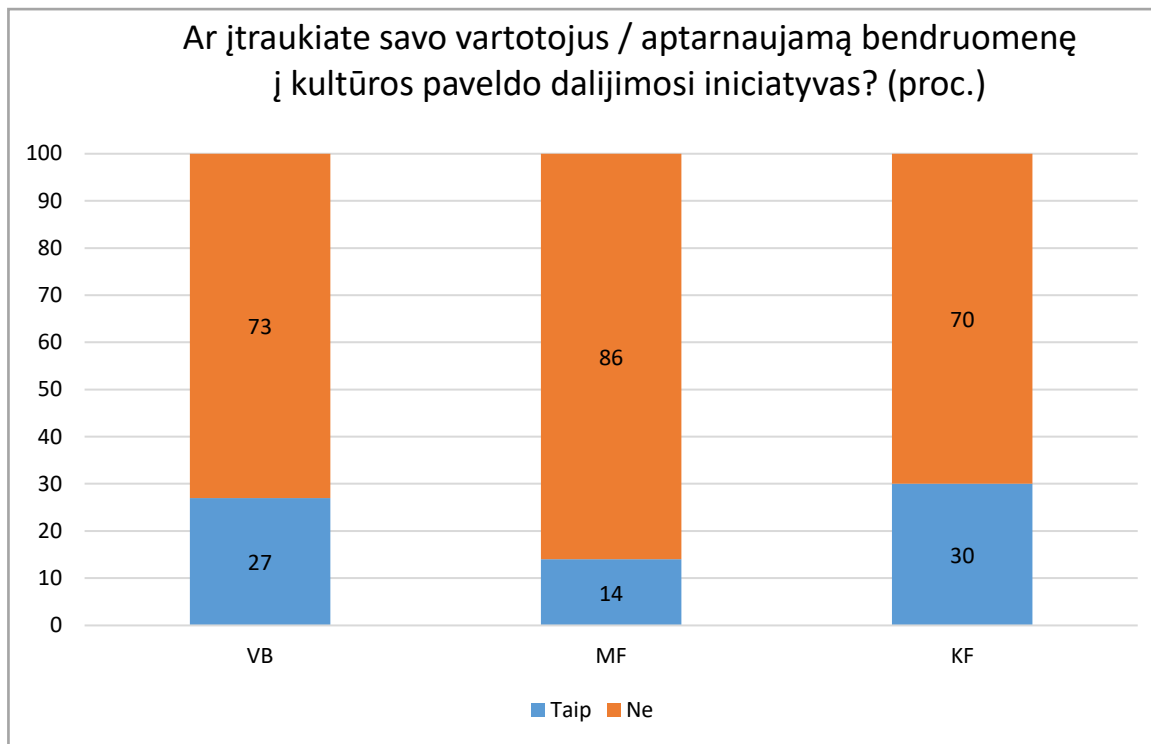
Retai ir labai retai kategorijoje suskaitmenintas kultūros paveldas įveiklinamas per edukacinius užsiėmimus, paskaitas ir pristatymus, įrašus socialiniuose tinkluose.

- Įveiklindami suskaitmeninto kultūros paveldo kolekcijų turinį respondentai visų pirma bando pritaikyti plačiąjai visuomenei.
- Tam tikrų įveiklinimo priemonių pritaikymas konkrečioms tikslinėms grupėms galėtų padėti populiarinti turimas kultūros paveldo objektų skaitmenines kolekcijas.

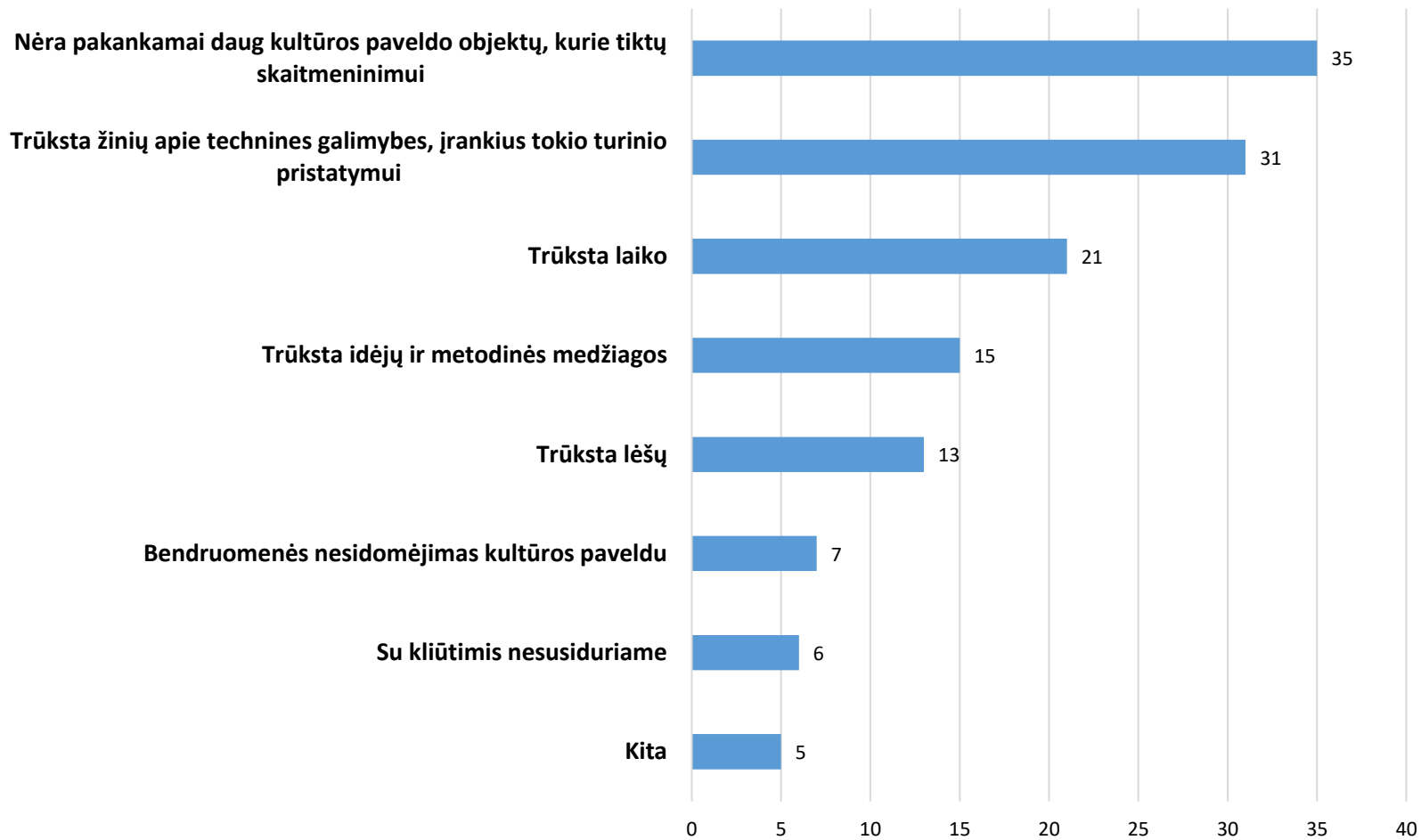
Ar dalyvaujate projektinėje veikloje, susijusioje su bibliotekos kultūros paveldo objektų skaitmeninimu ir jo įveiklinimu? (proc.)

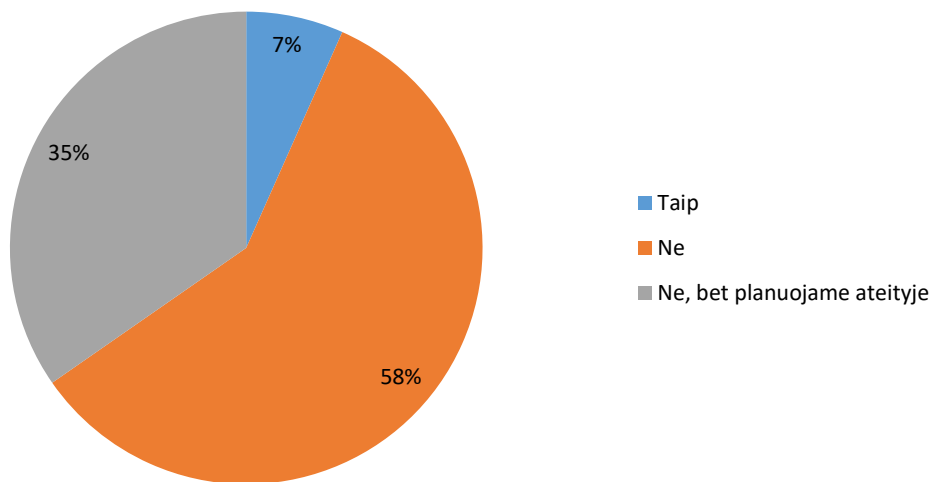

Dominuoja senų atvirukų ir nuotraukų dalijimosi iniciatyvos. Taip pat buvo paminėti ir renkami gyventojų pasakojimai apie kaimo istoriją, renginiai renkant kraštotyros medžiagą bei gyventojų senų rankraščių dalijimasis.

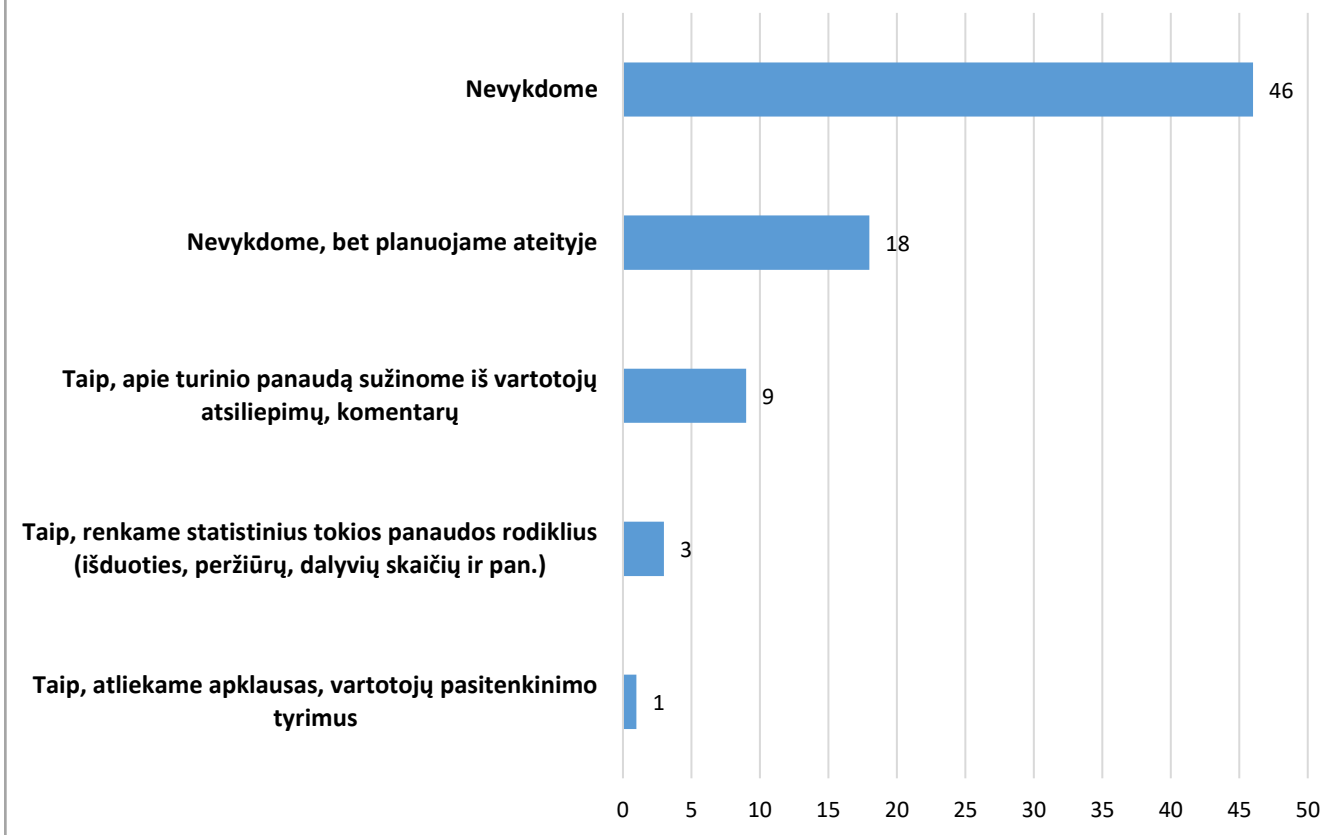
Su kokiomis kliūtimis susiduriate įveiklindami suskaitmeninto kultūros paveldo objektų turinį?

Ar tiriame vartotojų poreikius kultūros paveldo skaitmeninimo ir turinio įveiklinimo tema?

Ar vykdate bendruomenės naudojimosi suskaitmeninto kultūros paveldo turiniu stebėseną?

Pagrindinės išvados ir rekomendacijos

- ✓ Metinių ataskaitų ir bibliotekų svetainių turinio analizė atskleidė, kad bibliotekos vykdo plačią kraštotyrinę veiklą, apimančią tiek nemažai kaupiamų kraštotyros dokumentų kolekcijų, tiek naudojamų įveiklinimo priemonių. Tačiau anketinė apklausa parodė, kad tik 13 proc. respondentų nurodė kaupiantys kultūros paveldo skaitmenines kolekcijas. Daugiausiai įvardinta, kad kaupiami žymių asmenų, dažniausiai kraštiečių, archyvai, senųjų knygų ir periodikos kolekcijos, kraštotyros darbai ir įvairūs krašto istorijos dokumentai.
- ✓ Suskaitmeninto kultūros paveldo turinio įveiklinimui dažniau ar rečiau naudojama gana nemažai priemonių, tačiau populiariausiais ir įprasčiausiais lieka konsultacijos vartotojams, parodos, informacijos skelbimas bibliotekos svetainėje. Trūksta turinio įveiklinimo per edukacinius užsiėmimus, įvairius pristatymus, socialiniuose tinkluose kuriamus įrašus, kurie pagal 2021 m. ŠAVB vykdytą regiono virtualių renginių feisbuke tyrimą yra vartotojams labai įtraukūs ir patrauklūs.

Pagrindinės išvados ir rekomendacijos

- ✓ Pagal tikslines grupes nevyksta didelė segmentacija, dažniausiai siekiama skirti dėmesį plačiajai visuomenei, perpus mažiau – senjorams ir specialistams.
- ✓ Iš respondentų atsakymų išryškėja dvi aiškios kliūtys, su kuriomis susiduria regiono bibliotekos įveiklindamos kultūros paveldo objektų turinį: tai kultūros paveldo objektų trūkumas ir žinių apie technines galimybes ir įrankius tokio turinio pristatymui. Iš metinių ataskaitų ir svetainių turinio analizės taip pat ryškėja žmogiškųjų išteklių kliūtis – kraštotyrinei ir kultūros paveldo skaitmeninimo veiklai neskiriamas prioritetas, dažnai darbuotojai, atliekantys šias funkcijas, turi taip pat ir kitų priskirtinų veiklų. Tai daro įtaką kraštotyrinės veiklos planavimui, prioritetizavimui, sistemingumui ir tęstinimui.
- ✓ Didelė spraga matyti ir su vartotojų poreikių tyrimais bei suskaitmeninto kultūros paveldo panaudos stebėseną: vartotojų poreikiai beveik visai netiriami (tik 7 proc. atsakė teigiamai), o stebėseną vykdo taip pat labai mažai respondentų, ji apsiriboja daugiausiai gaunamais vartotojų atsiliepimais ir komentarais. Taip nėra įvertinama nei ko vartotojai norėtų, nei ar pateiktas suskaitmenintas kultūros paveldo turinys juos sudomino, įtraukė.

Rekomendacijos regiono bibliotekų specialistų kvalifikacijos tobulinimui

1. Gilinti žinias, kas gali būti laikoma kultūros paveldo objektu (kraštotyros objektu), kur jų ieškoti ir pan.
2. Domėtis tikslinių grupių segmentavimo ir plėtros galimybėmis.
3. Mokymai apie technines galimybes ir įrankius suskaitmenintų kultūros paveldo objektų turinio įveiklinimui.
4. Metodinė medžiaga ar mokymai apie vartotojų poreikių tyrimus ir suskaitmeninto kultūros paveldo panaudos stebėseną.